

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

1. marts 2005 *

I sag C-281/02,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indgivet af Court of Appeal (England and Wales) Civil Division (Det Forenede Kongerige), ved afgørelse af 5. juli 2002, indgået til Domstolen den 31. juli 2002, i sagen:

Andrew Owusu

mod

N.B. Jackson, som driver virksomhed under firmanavnet »Villa Holidays Bal-Inn Villas«,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Processprog: engelsk.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd

og

Town & Country Resorts Ltd,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af formanden for Første Afdeling, P. Jann, som fungerende præsident, afdelingsformændene C.W.A. Timmermans og A. Rosas samt dommerne C. Gulmann, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (refererende dommer), N. Colneric, S. von Bahr og J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: P. Léger

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. maj 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Andrew Owusu ved R. Plender, QC, og barrister P. Mead

- N.B. Jackson ved solicitors B. Doherty og C. Thomann
- Mammee Bay Club Ltd, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd og Town & Country Resorts Ltd ved solicitors P. Sherrington, S. Armstrong og L. Lamb
- Det Forenede Kongeriges regering ved K. Manji, som befuldmægtiget, bistået af D. Lloyd-Jones, QC
- den tyske regering ved R. Wagner, som befuldmægtiget
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. december 2004,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den

Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1) og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

- 2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en retssag mellem Andrew Owusu på den ene side og N.B. Jackson, som driver virksomhed under firmanavnet »Villa Holidays Bal-Inn Villas«, og en række jamaicanske selskaber på den anden side, på baggrund af en ulykke, som Andrew Owusu er blevet udsat for i Jamaica.

Retsforskrifter

Bruxelles-konventionen

- 3 Det fremgår af Bruxelles-konventionens præambel, at konventionen har til formål i overensstemmelse med artikel 293 EF at lette gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser samt inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de dér bosiddende personer. Af præamblen fremgår endvidere, at det med henblik herpå er nødvendigt at fastlægge den internationale kompetence for retterne i de kontraherende stater.
- 4 Bestemmelserne om kompetence findes i Bruxelles-konventionens afsnit II. Dens artikel 2 har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.

Personer, som ikke er statsborgere i den stat, hvor de har bopæl, er undergivet de kompetenceregler, der gælder for landets egne statsborgere.«

- 5 Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1) og 3), bestemmer imidlertid, at en person i sager om kontraktforhold kan sagsøges i en anden kontraherende stat ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes, og i sager om erstatning uden for kontrakt ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået.
- 6 Herudover har Bruxelles-konventionen til formål at forhindre indbyrdes modstridende afgørelser. I artikel 21 bestemmes det således om litispendens:

»Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige kontraherende stater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne sin afgørelse, indtil denne rets kompetence er fastslået.

Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.«

- 7 Konventionens artikel 22 bestemmer:

»Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte afgørelsen.

Denne ret kan ligeledes på begæring af en af parterne erklære sig inkompetent, forudsat at dens lovgivning tillader forening af indbyrdes sammenhængende krav, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent til at påkende begge krav.

Ved indbyrdes sammenhængende krav forstås i denne artikel krav, der er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidigt for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.«

De nationale bestemmelser

- 8 I henhold til forum non conveniens-doktrinen, således som den kendes i engelsk ret, kan en national ret give afkald på sin kompetence med den begrundelse, at en ret i en anden stat, som ligeledes er kompetent, er et mere hensigtsmæssigt forum for tvisten, dvs. et forum, for hvilket tvisten — alle parterers interesser og retlige hensyn taget i betragtning — kan afgøres på passende vis (House of Lords' dom fra 1986, Spiliada Maritime Corporation mod Cansulex Ltd, 1987, AC 460, navnlig s. 476).
- 9 En engelsk ret, som under anvendelse af forum non conveniens-doktrinen giver afkald på sin kompetence, udsætter sagen indtil videre, således at den kan genoptages bl.a. i tilfælde af, at det viser sig, at den udenlandske ret ikke er kompetent til at påkende tvisten, eller at sagsøgeren ikke har adgang til en effektiv retsbeskyttelse ved denne ret.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 10 Den 10. oktober 1997 blev Andrew Owusu, der er britisk statsborger med bopæl i Det Forenede Kongerige, offer for en meget alvorlig ulykke, mens han var på ferie i Jamaica. Da han dykkede i havet på et sted, hvor vandet nåede ham til livet, stødte han mod en undersøisk sandbanke og fik et brud på femte halshvirvel, hvilket førte til tetraplegi.
- 11 Andrew Owusu anlagde efter denne ulykke sag i Det Forenede Kongerige om erstatningsansvar inden for kontrakt mod N.B. Jackson, der ligeledes har bopæl i denne stat. N.B. Jackson havde udlejet en ferievilla i Mammee Bay (Jamaica) til sagsøgeren. Ifølge Andrew Owusu fremgik det implicit af kontrakten, hvorefter han havde adgang til en privat strand, at stranden var rimeligt sikker og fri for skjulte farer.
- 12 Andrew Owusu har ligeledes anlagt sag i Det Forenede Kongerige om erstatningsansvar uden for kontrakt mod en række jamaicanske selskaber, nemlig Mammee Bay Club Ltd (herefter »sagsøgte 3 i hovedsagen«), som ejer og driver stranden ved Mammee Bay og havde givet sagsøgeren i hovedsagen gratis adgang til denne strand, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd (herefter »sagsøgte 4 i hovedsagen«), som driver et feriecenter tæt ved Mammee Bay, og hvis kunder også havde adgang til stranden ved Mammee Bay, samt Town & Country Resorts Ltd (herefter »sagsøgte 6 i hovedsagen«), som driver et stort hotel, der ligger ud til den pågældende strand, og som har en tilladelse til at benytte stranden på betingelse af at være ansvarlig for forvaltningen, vedligeholdelsen og overvågningen heraf.
- 13 Det fremgår af sagen, at en engelsk turist to år tidligere havde været ude for en tilsvarende ulykke, som også havde gjort ham til tetraplegiker. Sagen om

erstatningsansvar uden for kontrakt mod de jamaicanske sagsøgte støttes således ikke alene på den omstændighed, at de ikke havde gjort svømmere opmærksom på de farer, der var forbundet med den undersøiske sandbanke, men også på den omstændighed, at de ikke havde taget den tidligere indtrådte ulykke alvorligt.

- 14 Retssagen indledtes ved, at Sheffield District Registry of the High Court (England & Wales) Civil Division (Det Forenede Kongerige) den 6. oktober 2000 forkyndte en stævning. Stævningen blev forkyndt for N.B. Jackson i Det Forenede Kongerige, og sagsøgeren i hovedsagen fik den 12. december 2000 tilladelse til at stævne de andre sagsøgte i Jamaica. Stævningen er blevet forkyndt for sagsøgte 3, 4 og 6 i hovedsagen, men hverken for Mammee Bay Resorts Ltd eller Consulting Services Ltd.
- 15 Såvel N.B. Jackson som sagsøgte 3, 4 og 6 i hovedsagen har med hensyn til sagsanlægget mod dem nedlagt påstand om afvisning på grund af rettens manglende kompetence. Til støtte for deres påstand har de gjort gældende, at tvisten har større tilknytning til Jamaica, og at retterne i denne stat udgør et kompetent forum, for hvilket tvisten — alle parter interesser og retlige hensyn taget i betragtning — kan afgøres på passende vis.
- 16 Ved kendelse af 16. oktober 2001 fastslog den dommer, der fungerede som Deputy High Court Judge i Sheffield (Det Forenede Kongerige), at det følger af dommen af 13. juli 2000 i Group Josi-sagen (sag C-412/98, Sml. I, s. 5925, præmis 59-61), at spørgsmålet om, hvorvidt Bruxelles-konventionens kompetenceregler finder anvendelse på en tvist, i princippet afhænger af, om sagsøgte har hjemsted eller bopæl på en kontraherende stats område, og at konventionen finder anvendelse i enhver sag mellem en sagsøgt, der har bopæl på en kontraherende stats område, og en sagsøger,

der har bopæl i et tredjeland. På denne baggrund er den afgørelse, der blev truffet af Court of Appeal (Det Forenede Kongerige) i 1992 i sagen *In re Harrods (Buenos Aires) Ltd* (1992, AC 72), der gav de engelske retter adgang til under anvendelse af *forum non conveniens*-doktrinen at give afkald på at udøve deres kompetence i henhold til Bruxelles-konventionens artikel 2, ifølge denne dommer fejlagtig.

- 17 Da den dommer, der fungerede som Deputy High Court Judge, var af den opfattelse, at han ikke havde kompetence til at stille Domstolen et præjudicielt spørgsmål for at afklare dette punkt, fandt han, at han henset til de principper, som blev fastslået i *Group Josi*-dommen, ikke kunne udsætte sagen for N.B. Jacksons vedkommende, eftersom denne har bopæl i en kontraherende stat.
- 18 Uanset de tilknytningsmomenter til Jamaica, som sagen mod de øvrige sagsøgte måtte have, fandt dommeren, at han heller ikke kunne udsætte sagen for deres vedkommende, for så vidt som Bruxelles-konventionen var til hinder for, at han udsatte sagen mod N.B. Jackson. Hvis dette ikke var tilfældet, ville der være en risiko for, at forskellige retter i to stater skulle tage stilling til de samme faktiske omstændigheder på grundlag af de samme eller tilsvarende beviser, og at de ville nå til modstridende konklusioner. Førsteinstansen fandt således, at Det Forenede Kongerige, og ikke Jamaica, var den stat, hvor der var et hensigtsmæssigt forum for påkendelse af tvisten, og tog ikke påstanden om afvisning på grund af rettens manglende kompetence til følge.
- 19 N.B. Jackson og sagsøgte 3, 4 og 6 appellerede denne kendelse. Court of Appeal (England & Wales) Civil Division bemærkede, at de retter, som i det foreliggende tilfælde havde kompetence til at påkende tvisten, var retterne i en kontraherende stat og retterne i et tredjeland. Hvis Bruxelles-konventionens artikel 2 også fandt anvendelse i denne sammenhæng, skulle N.B. Jackson sagsøges ved retterne i Det Forenede Kongerige, hvor han har bopæl, og det ville ikke være muligt for sagsøgeren i hovedsagen i medfør af Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3), at anlægge sag mod ham i Jamaica, hvor skadetilføjjelsen var foregået, eftersom Jamaica ikke er en anden kontraherende stat. I mangel af en udtrykkelig undtagelsesbe-

stemmelse herom i konventionen var der således ikke adgang til at fravige reglen i Bruxelles-konventionens artikel 2. Ifølge den forelæggende ret har spørgsmålet om, hvorvidt forum non conveniens-doktrinen finder anvendelse til fordel for retterne i et tredjeland, når en af de sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat, aldrig været genstand for en dom afsagt af EF-Domstolen.

20 I denne forbindelse har sagsøgeren i hovedsagen gjort gældende, at Bruxelles-konventionens artikel 2 er præceptiv, således at den engelske ret ikke kan udsætte sagen i Det Forenede Kongerige for så vidt angår en sagsøgt, som har bopæl i denne stat, selv om denne ret finder, at et andet forum — i et tredjeland — er mere hensigtsmæssigt.

21 Den forelæggende ret har anført, at hvis denne opfattelse skulle vise sig at være korrekt, kan den have betydelige konsekvenser i en række andre tilfælde vedrørende enekompetence eller litispændens, og har tilføjet, at en i England afsagt dom, der afgør tvistens realitet, og som, særligt for de jamaicanske sagsøgte vedkommende, skal fuldbyrdes i Jamaica, kan kollidere med visse gældende jamaicanske regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske domme.

22 Court of Appeal (England & Wales) Civil Division har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

- »1) Er det uforeneligt med Bruxelles-konventionen [...] i en sag, hvor sagsøgeren gør gældende, at kompetencen følger af artikel 2, at en ret i en kontraherende stat udøver en skønsmæssig beføjelse, den er tillagt i henhold til national ret, og

afviser en sag, der er anlagt mod en person, der har bopæl i denne stat, til fordel for retterne i en ikke-kontraherende stat:

- a) hvis sagen ikke rejser spørgsmål om kompetence for retterne i nogen anden kontraherende stat i henhold til 1968-konventionen
 - b) hvis sagen ikke har andre tilknytningsmomenter til nogen anden kontraherende stat?
- 2) Hvis spørgsmål 1a eller 1b må besvares bekræftende, vil dette da altid være tilfældet eller kun under visse omstændigheder og i givet fald under hvilke omstændigheder?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 23 Med henblik på at besvare det første spørgsmål skal det først afgøres, om Bruxelles-konventionens artikel 2 finder anvendelse i en situation som den, der er tale om i hovedsagen, dvs. når sagsøgeren og en af de sagsøgte har bopæl på den samme kontraherende stats område, og tvisten ved domstolene i denne stat har visse tilknytningsmomenter til et tredjeland, men ikke til en anden kontraherende stat. Det er under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder kun i bekræftende fald, at der opstår spørgsmål om, hvorvidt Bruxelles-konventionen er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat anvender forum non conveniens-doktrinen i tilfælde af, at denne ret i medfør af konventionens artikel 2 kan erklære sig kompetent som følge af, at sagsøgte har bopæl på det nationale område.

Anvendeligheden af Bruxelles-konventionens artikel 2

- 24 Der er intet i ordlyden af Bruxelles-konventionens artikel 2, der tyder på, at anvendelsen af den almindelige kompetenceregulering i denne artikel alene i kraft af sagsøgtes bopæl på en kontraherende stats område er undergivet en betingelse om, at der foreligger et retsforhold, der implicerer flere kontraherende stater.
- 25 Selve anvendelsen af Bruxelles-konventionens kompetenceregler kræver ganske vist, som det fremgår af Jenard-rapporten om Bruxelles-konventionen (EFT 1979 C 59, s. 1, på s. 8), at der er tale om tilfælde med tilknytning til udlandet.
- 26 Det omhandlede retsforholds internationale karakter behøver imidlertid ikke nødvendigvis, for at artikel 2 i Bruxelles-konventionen finder anvendelse, være en følge af, at flere kontraherende stater på grund af sagens realitet eller parternes respektive bopæle er impliceret. Hvis en kontraherende stat og et tredjeland er impliceret f.eks. på grund af, at sagsøgeren og en sagsøgt har bopæl i den kontraherende stat, og de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for tvisten, har fundet sted i tredjelandet, kan det også give det omhandlede retsforhold en international karakter. Denne situation kan således ligesom i hovedsagen rejse nogle spørgsmål i den kontraherende stat vedrørende fastlæggelsen af retternes internationale kompetence, som netop er et af målene med Bruxelles-konventionen, således som det fremgår af tredje betragtning i præamblen til konventionen.
- 27 Domstolen har således allerede fortolket de kompetenceregler, som er fastsat i Bruxelles-konventionen, på denne måde i nogle tilfælde, hvor sagsøgeren havde sin

bopæl eller sit hjemsted i et tredjeland, mens sagsøgte havde sin bopæl på en kontraherende stats område (jf. dom af 25.7.1991, sag C-190/89, Rich, Sml. I, s. 3855, og af 6.12.1994, sag C-406/92, Tatry, Sml. I, s. 5439, samt Group Josi-dommen, præmis 60).

- 28 Bruxelles-konventionens regler om enekompetence og om udtrykkelige aftaler om kompetence finder i øvrigt også anvendelse på retsforhold, der kun implicerer en kontraherende stat og et eller flere tredjelande. Dette er tilfældet med hensyn til Bruxelles-konventionens artikel 16 i sager om rettigheder over fast ejendom eller sager om leje- og forpagtningskontrakter vedrørende fast ejendom mellem personer med bopæl i en ikke-kontraherende stat og vedrørende ejendom, der er beliggende i en kontraherende stat, og med hensyn til Bruxelles-konventionens artikel 17 i tilfælde, hvor en aftale om retternes kompetence, hvor mindst en af aftalens parter har bopæl i en ikke-kontraherende stat, udpeger en ret på en kontraherende stats område som kompetent.
- 29 Endvidere bemærkes, som generaladvokaten har fremhævet i punkt 142-152 i forslaget til afgørelse, at selv om Bruxelles-konventionens regler om litispændens og indbyrdes sammenhængende krav og om anerkendelse og fuldbyrdelse ganske vist, som det klart fremgår af deres ordlyd, finder anvendelse i forholdet mellem forskellige kontraherende stater, når de vedrører sager, der verserer for retter i forskellige kontraherende stater, eller afgørelser, der er afsagt af retter i en kontraherede stat med henblik på deres anerkendelse og fuldbyrdelse i en anden kontraherende stat, forholder det sig ikke desto mindre således, at de tvister, der behandles i de pågældende sager eller afgørelser, kan have en international karakter ved, at de implicerer en kontraherende stat og et tredjeland, og af denne grund have foranlediget, at den almindelige kompetenceregulering i Bruxelles-konventionens artikel 2 finder anvendelse.
- 30 Imod det synspunkt, at artikel 2 finder anvendelse på retsforhold, der blot implicerer en enkelt kontraherende stat og en eller flere ikke-kontraherende stater, har sagsøgerne i hovedsagen og Det Forenede Kongeriges regering påberåbt sig princippet om traktaters relative virkning, hvorefter Bruxelles-konventionen ikke kan pålægge stater, der ikke har samtykket i at være bundet af konventionen, nogen forpligtelser.

- 31 I denne forbindelse er det tilstrækkeligt at fastslå, at udpegning af retterne i en kontraherende stat som kompetente på grund af sagsøgtes bopæl på denne stats område, selv med hensyn til en tvist, som på grund af dens genstand eller sagsøgerens bopæl i det mindste delvis har tilknytning til et tredjeland, ikke indebærer en forpligtelse for dette tredjeland.
- 32 N.B. Jackson og Det Forenede Kongeriges regering har til støtte for, at Bruxelles-konventionens artikel 2 alene finder anvendelse på tvister med tilknytning til flere kontraherende stater, tillige henvist til det grundlæggende formål med konventionen, nemlig at sikre dommes frie bevægelighed mellem de kontraherende stater.
- 33 I denne henseende bemærkes, at EF-traktatens artikel 220, fjerde led (nu artikel 293, fjerde led, EF), på grundlag af hvilken medlemsstaterne indgik Bruxelles-konventionen, ganske vist har til formål at lette det fælles markeds funktion ved, at der vedtages kompetenceregler for tvister i forbindelse hermed, og ved, at vanskeligheder i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i de kontraherende stater fjernes i videst muligt omfang (dom af 10.2.1994, sag C-398/92, Mund & Fester, Sml. I, s. 467, præmis 11). Det er ubestridt, at Bruxelles-konventionen bidrager til, at det indre marked fungerer tilfredsstillende.
- 34 Bruxelles-konventionens enhedsregler om kompetence kan imidlertid ikke alene finde anvendelse på situationer med en tilstrækkelig faktisk tilknytning til det indre markeds funktion, som pr. definition implicerer flere medlemsstater. Det er i denne forbindelse tilstrækkeligt at fastslå, at selve den tilvejebringelse af ensartede regler vedrørende kompetencekonflikter og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, som er gennemført ved Bruxelles-konventionen for tvister med tilknytning til udlandet, klart har til formål at fjerne de hindringer for det indre markeds funktion, der kan følge af forskellene mellem de nationale lovgivninger på dette område (jf.

tilsvarende — vedrørende harmoniseringsdirektiver med hjemmel i artikel 95 EF, som har til formål at forbedre betingelserne for det indre markeds oprettelse og funktion — dom af 20.5.2003, forenede sager C-465/00, C-138/01 og C-139/01, Österreichischer Rundfunk m.fl., Sml. I, s. 4989, præmis 41 og 42).

- 35 Det følger af det ovenfor anførte, at Bruxelles-konventionens artikel 2 finder anvendelse på en situation som den, der foreligger i hovedsagen, som ikke omfatter forholdet mellem retter i flere kontraherende stater, men forholdet mellem retterne i en enkelt kontraherende stat og retterne i en ikke-kontraherende stat.
- 36 Herefter skal spørgsmålet om, hvorvidt Bruxelles-konventionen i en sådan situation er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat under anvendelse af forum non conveniens-doktrinen giver afkald på sin kompetence i henhold til Bruxelles-konventionens artikel 2, undersøges.

Forum non conveniens-doktrinens forenelighed med Bruxelles-konventionen

- 37 Det bemærkes indledningsvis, at Bruxelles-konventionens artikel 2 er af præceptiv karakter, og at den principielle regel, som er fastsat heri, således som det fremgår af bestemmelsens ordlyd, kun kan fraviges i tilfælde, som er udtrykkeligt fastsat i Bruxelles-konventionen (jf. om den bindende karakter af den kompetenceordning, som er indført ved Bruxelles-konventionen, dom af 9.12.2003, sag C-116/02, Gasser, Sml. I, s. 14693, præmis 72, og af 27.4.2004, sag C-159/02, Turner, Sml. I, s. 3565, præmis 24). Det er imidlertid ubestridt, at konventionens ophavsmænd ikke havde

forudset en undtagelse baseret på forum non conveniens-doktrinen, selv om spørgsmålet blev diskuteret i forbindelse med udarbejdelsen af konventionen af 9. oktober 1978 om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges tiltrædelse, hvilket fremgår af Schlosser-rapporten om denne konvention (EFT 1979 C 59, s. 71, punkt 77 og 78).

- 38 Varetagelsen af hensynet til retssikkerheden, som er et af Bruxelles-konventionens formål (jf. bl.a. dom af 28.9.1999, sag C-440/97, GIE Groupe Concorde m.fl., Sml. I, s. 6307, præmis 23, og af 19.2.2002, sag C-256/00, Besix, Sml. I, s. 1699, præmis 24), sikres ikke fuldt ud, hvis en ret, som er kompetent i medfør af Bruxelles-konventionen, kan anvende forum non conveniens-doktrinen.
- 39 Som det er anført i præamblen til Bruxelles-konventionen, har konventionen til formål inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de dér bosiddende personer ved fastsættelse af fælles kompetenceregler med henblik på at sikre vished om fordelingen af kompetencen mellem de forskellige nationale retter, ved hvilke en bestemt sag kan anlægges (Besix-dommen, præmis 25).
- 40 Domstolen har således fastslået, at retssikkerhedsprincippet bl.a. kræver, at kompetenceregler, der fraviger den hovedregel, der er fastsat i Bruxelles-konventionens artikel 2, fortolkes således, at en normalt velunderrettet person med rimelighed kan forudse, ved hvilken ret ud over retten i den stat, hvor han har bopæl, han kan blive sagsøgt (dommen i sagen GIE Groupe Concorde m.fl., præmis 24, og Besix-dommen, præmis 26).
- 41 Anvendelsen af forum non conveniens-doktrinen, som overlader en vid skønsmargen til den ret, ved hvilken en sag anlægges, med hensyn til at afgøre, om en

udenlandsk ret er et mere hensigtsmæssigt forum til påkendelse af sagens realitet, kan påvirke forudsigeligheden af de kompetenceregler, som er fastsat i Bruxelles-konventionen, navnlig kompetencereglen i konventionens artikel 2, og som følge heraf retssikkerhedsprincippet, som ligger til grund for konventionen.

- 42 Retsbeskyttelsen af de i Fællesskabet bosiddende personer vil ligeledes blive påvirket. Dels vil sagsøgte, som i almindelighed er bedre i stand til at føre sin sag ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende således ikke være i stand til med rimelighed at forudse, ved hvilken anden ret han risikerer at blive sagsøgt. Dels påhviler det — i tilfælde af, at der rejses en indsigelse om, at en udenlandsk ret er et mere hensigtsmæssigt forum med hensyn til at påkende tvisten — sagsøgeren at godtgøre, at han ikke kan opnå en afgørelse ved den pågældende udenlandske ret, eller, hvis den ret, som sagen er indbragt for, beslutter at tage indsigelsen til følge, at den udenlandske ret ikke er kompetent til at påkende tvisten, eller at sagsøgeren faktisk ikke har adgang til en effektiv retsbeskyttelse ved denne ret, uafhængigt af omkostningerne ved at anlægge en ny sag ved retten i en anden stat og forlængelsen af sagens frister.
- 43 Hvis forum non conveniens-doktrinen anerkendes inden for rammerne af Bruxelles-konventionen, vil der endvidere være en risiko for, at det vil påvirke den ensartede anvendelse af de kompetenceregler, som Bruxelles-konventionen indeholder, for så vidt som denne doktrin kun anerkendes i et begrænset antal kontraherende stater, mens formålet med Bruxelles-konventionen netop er at fastsætte fælles regler og dermed udelukke afvigende nationale regler.
- 44 De sagsøgte i hovedsagen har fremhævet de negative praktiske følger af, at de engelske domstole i det foreliggende tilfælde skulle være forpligtet til at påkende sagens realitet, herunder med hensyn til sagsomkostninger, muligheden for at få

dækket udgifter i England i tilfælde af, at sagsøgeren ikke får medhold, de logistiske vanskeligheder forbundet med den geografiske afstand, nødvendigheden af at bedømme sagens realitet efter jamaicanske kriterier, muligheden for at opnå fuldbyrdelse i Jamaica af en udeblivelsesdom og umuligheden af at tage et regreskrav over for de øvrige sagsøgte i betragtning.

- 45 I denne forbindelse er det, uanset om disse vanskeligheder foreligger eller ej, tilstrækkeligt at bemærke, at sådanne overvejelser, som netop kan tages i betragtning i forbindelse med anvendelsen af forum non conveniens-doktrinen, af de ovenfor anførte grunde ikke kan anfægte den præceptive karakter af den grundlæggende kompetenceregulering i Bruxelles-konventionens artikel 2.
- 46 På baggrund af det ovenfor anførte skal det første spørgsmål besvares med, at Bruxelles-konventionen er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat giver afkald på sin kompetence i henhold til konventionens artikel 2 med den begrundelse, at en ret i en ikke-kontraherende stat er et mere hensigtsmæssigt forum for påkendelse af den omhandlede tvist, uanset at der i sagen ikke rejses spørgsmål om kompetence for retterne i en anden kontraherende stat, og sagen ikke har andre tilknytningsmomenter til en anden kontraherende stat.

Om det andet spørgsmål

- 47 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret — for det tilfælde, at Domstolen finder, at Bruxelles-konventionen er til hinder for at anvende forum non conveniens-doktrinen — nærmere bestemt oplyst, om dette gælder under alle omstændigheder eller kun under visse omstændigheder.

- 48 Det fremgår af såvel forelæggelseskendelsen som af indlæggene fra de sagsøgte i hovedsagen og Det Forenede Kongeriges regering, at det andet spørgsmål er stillet med tanke på tilfælde, hvor der foreligger litispendens eller indbyrdes sammenhængende krav i relation til en sag, der verserer for en ret i en ikke-kontraherende stat, en aftale, der tildeler en sådan ret kompetence, eller en tilknytning til denne stat af samme art som de former for tilknytning, der er omhandlet i Bruxelleskonventionens artikel 16.
- 49 Den i artikel 234 EF foreskrevne procedure udgør et instrument i samarbejdet mellem Domstolen og de nationale retter, ved hjælp af hvilket Domstolen forsyner de nationale retter med de fortolkningselementer med hensyn til fællesskabsretten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende retssager (jf. navnlig dom af 8.11.1990, sag C-231/89, *Gmurzynska-Bscher*, Sml. I, s. 4003, præmis 18, af 12.3.1998, sag C-314/96, *Djabali*, Sml. I, s. 1149, præmis 17, og af 21.1.2003, sag C-318/00, *Bacardi-Martini og Cellier des Dauphins*, Sml. I, s. 905, præmis 41).
- 50 Endvidere er begrundelsen for ordningen med præjudiciel forelæggelse ikke, at Domstolen skal afgive responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der foreligger et behov med henblik på selve afgørelsen af en retstvist (jf. i denne retning *Djabali*-dommen, præmis 19, *Bacardi-Martini og Cellier des Dauphins*-dommen, præmis 42, og dom af 25.3.2004, forenede sager C-480/00 — C-482/00, C-484/00, C-489/00 — C-491/00 og C-497/00 — C-499/00, *Azienda Agricola Ettore Ribaldi m.fl.*, Sml. I, s. 2943, præmis 72).
- 51 I den foreliggende sag er det imidlertid ubestridt, at de faktiske omstændigheder, som er gengivet i denne doms præmis 48, ikke foreligger i hovedsagen.
- 52 Følgelig er det ufornuddent at besvare det andet spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse, er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat giver afkald på sin kompetence i henhold til konventionens artikel 2 med den begrundelse, at en ret i en ikke-kontraherende stat er et mere hensigtsmæssigt forum for påkendelse af den omhandlede tvist, uanset at der i sagen ikke rejses spørgsmål om kompetence for retterne i en anden kontraherende stat, og sagen ikke har andre tilknytningsmomenter til en anden kontraherende stat.

Underskrifter